

Summary. The article reviews the main tendencies of European integration in professional training of translators and interpreters in universities of France. The most essential factors that actualized reforming of the traditional system of higher education in the country and put forward new requirements for training of highly qualified specialists in the field of translation and interpreting are identified. The key issues in training of translators and interpreters within the enlargement of the European Union are considered. It has been emphasized that the process of integration in world education was a part of approaching, interplaying and unifying of national educational systems in the XXI century. Analyzing European integration trends in professional training of translators and interpreters in higher educational establishments in France it has been found out that the country was trying to conduct similar educational politics at all levels of studying and realize their regulation by means of making corresponding competent authorities and legal framework, signing international agreements, gradual introducing of uniform demands for the content of education and its standards, forming a common market of highly qualified specialists in the field of translation and interpreting, working out common educational and research programs. The positive consequences of such reforms will be as following: the expansion of academic mobility of students, the possibility of their involving into international educational projects, mutual recognition of diplomas and scientific degrees, the common standards of training quality of specialists in the field of translation industry etc. Studying of eurointegration tendencies in France is important for involving of educational systems of Ukraine into European reformations, in particular in professional training of future specialists in the field of translation and interpreting.

Key words: eurointegration tendency, educational system, training of translators and interpreters, the European Union, higher education

УДК 371.034 (1-22)

СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ ЯК СУБ'ЄКТ ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНОСТІ УЧНІВ

**Н .Г. БОНДАР, магістрант Національного університету біоресурсів
і природокористування України**

Анотація. У статті здійснено аналіз сутності поняття «моральне виховання». Обґрунтовано роль соціального педагога у вихованні моральності учнів. Розкрито шляхи виховання моральних якостей учнів в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

Ключові слова: мораль, моральність, моральне виховання, соціальний педагог, учні

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема виховання духовності й моральності в дітей та молоді є актуальною для сучасного суспільства. Дана проблема пронизує усі сфери життєдіяльності людини, оскільки вона не має однозначного й остаточного вирішення. Розуміння й розв'язання цієї проблеми великою мірою залежать від соціально-економічного та культурного стану суспільства. Особливо вона актуалізується в час трансформацій, коли кардинально змінюються не лише вимоги до освіти й виховання, а й саме сус-

---

© Н. Г. Бондар, 2015

пільство, його структура, організація, ідеологія. Саме ці процеси спостерігаємо нині в Україні.

Діти живуть, зростають в умовах кризи у сфері книговидання, кіновиробництва, зменшення кількості бібліотек, музеїв і збіднення їх фондів, зменшення мережі позашкільних навчальних закладів, навчальних закладів I-II рівнів акредитації. На цьому тлі виникають такі явища, як дитяча праця, торгівля дітьми, дитяча проституція, бездоглядність і бродяжництво тощо [6].

Чи можна говорити, що це об'єктивні, незалежні від педагогів, психологів процеси? Звичайно ж, ні. Оскільки духовність і моральність людини – це не лише суспільні, соціальні, а й великою мірою психологічні та педагогічні проблеми, в їх розв'язанні надзвичайне місце належить психолого-педагогічній науці, процесу виховання, системі освіти. Завданням освіти є максимальне пом'якшення цих болісних процесів, максимальне обмеження, нівелювання негативних впливів, збереження й плекання духовно-ціннісних засад розвитку особистості, розробка моральних орієнтирів і духовних засад виховання дітей та молоді. І важливим суб'єктом у вихованні моральності учнів, на сьогоднішній день, є соціальні педагоги.

Аналіз попередніх досліджень. Теоретичні основи морального виховання учнів розробляли К. Ушинський, Г. Ващенко, А. Макаренко, В. Сухомлинський та інші видатні педагоги.

Окремі аспекти проблеми морального виховання учнів досліджували В. Білоусова, Н. Волкова, М. Болдирєв, В. Галузинський, В. Гурін, В. Кумарін, І. Мар'єнко, А. Мудрик, Т. Цвєлих та ін.

Особливості підготовки вчителів, соціальних педагогів до морального виховання учнів досліджували М. Барна, І. Бєх, Г. Васянович, Д. Герцюк, О. Сухомлинська, М. Красовицький, Р. Скульський.

Мета статті – розкрити суть поняття «моральне виховання» та проаналізувати роль соціального педагога у вихованні моральності учнів.

Відповідно до мети нами були визначені наступні завдання:

1. Розкрити суть поняття «моральне виховання»
2. Визначити роль соціального педагога у вихованні моральності учнів.

Виклад основного матеріалу. Важко назвати щось більш важливе для людини, ніж її взаємини з іншими людьми. Від характеру цих взаємин багато що залежить в нашому житті: настрій, моральне самопочуття, працездатність тощо. Стосунки з оточуючими дають можливість бачити смисл свого існування, усвідомлювати себе як частку людського суспільства. Людина, як суспільна істота, немислима поза взаєминами з іншими людьми. Саме завдяки спілкуванню і певним взаєминам, що складаються в процесі цього спілкування, людський індивід поступово стає особистістю, яка здатна усвідомлювати не лише інших, але й саму себе, свідомо й активно регулювати власну діяльність та поведінку, впливати на оточуючих, враховувати їх прагнення, інтереси.

Виховання – цілеспрямований свідомий процес формування гармонійної особистості, що включає формування гуманності, працелюбства, чесності, правдивості, дисциплінованості, почуття відповідальності, власної гідності, виховання патріотизму, любові до Батьківщини [1].

Мораль – це система ідей, принципів, законів, норм і правил поведінки та діяльності, які регулюють гуманні стосунки між людьми за будь-якої ситуації на демократичних засадах [5].

Моральне виховання – виховна діяльність школи і сім'ї, що має на меті формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок по-

ведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участь у практичній діяльності [3].

Два інститути відіграють першочергову роль в процесі морального виховання особистості – сім'я та школа.

В родині дитина закладає основи свого характеру. Моральні стосунки в сім'ї накладають відбиток на все життя людини, оскільки їх вплив пов'язаний, по-перше, із сильними переживаннями, по-друге, вони постійніші, по-третє, в них закладаються підвалини всіх моральних ставлень людини до суспільства, до праці, до інших людей.

Усе шкільне навчання і все шкільне життя мають бути пройняті розумним і моральним началом. Відомий педагог К.Д.Ушинський говорив: «У школі повинні панувати серйозність, що допускає жарт, але не перетворює всієї справи в жарт, ласкавість без нудотності, справедливість без причетності, доброта без слабкості, порядок без педантизму і, головне, постійна розумова діяльність. Тоді добрі почуття й прагнення самі собою розвинуться в дітей, а початки поганих схильностей, набуті, можливо, раніше, потроху згладяться» [6].

Важливим суб'єктом виховання моральності учнів, у наші дні, є соціальний педагог, який у своїй професійній діяльності має справу з дитиною та підлітком у процесі їхнього розвитку, соціального становлення.

Сфера діяльності соціального педагога – соціум, як найближче оточення особистості, людські відносини, соціокультурні умови розвитку. Який соціум ми маємо зараз? В останній десяток років розцвіли такі соціальні проблеми, як алкоголізм і наркоманія, безробіття, бродяжництво і соціальне сиріцтво, злочинність і жорстока поведінка. Причиною більшості цих проблем є низька моральність суспільства. Саме у такий період соціальний педагог є дуже потрібним, особливо для роботи із ще не сформованою молоддю та дітьми, на долі яких ці процеси впливають.

Професія соціального педагога заснована на ідеалах рівності та гуманізму, які є важливими складовими моральності кожної людини. Діяльність соціального педагога в закладах освіти передбачає створення умов для успішної соціалізації та адаптації дитини, як процесу набуття нею соціальної компетентності, формування і ствердження її як особистості, входження в активне громадське життя. Він допомагає виразити учневі свої бажання, свої емоції, знайти себе як унікальну особистість. І головне тут, аби усі дії учня були моральними та людськими. Саме це і є головним завданням соціального педагога у вихованні моральності учнів.

Щоб його виконання було успішним, соціальний педагог, перш за все, повинен ставити високі моральні вимоги до себе. Наприклад, К. Ушинський визначив і дотримувався у власній педагогічній діяльності таких моральних правил [6]:

- 1) спокій абсолютний, принаймні зовнішній;
- 2) правдивість у словах і вчинках;
- 3) обмірковування дій;
- 4) рішучість;
- 5) не говорити про себе без потреби жодного слова;
- 6) не проводити час неусвідомлено: робити те, що хочеш, а не те, що трапиться;
- 7) витратитися лише на необхідне і приємне, а не за пристрастю;
- 8) кожного вечора добросовісно робити звіт своїм учинкам;

9) жодного разу не хвалитися ні тим, що є, ні тим, що буде.

Визначення педагогом таких правил для себе є ознакою його морального самовдосконалення, прагнення до ідеалу.

Важливим тут є також встановлення гуманістичних, дружніх відносин соціального педагога з самими учнями. Для цього слід вдаватися до таких дій [2]:

- ✓ створювати атмосферу взаємної довіри, взаємодопомоги і доброзичливості, високої взаємовимогливості, турботи один про одного та зберігати її під час виховання, праці та громадської діяльності (непомітно для вихованців);

- ✓ формувати спільні цілі, інтереси, які б доповнювали власні чи приносили «завтрашню» радість кожному [4];

- ✓ встановлювати разом, діючі для всіх, моральні правила та правила поведінки в колективі;

- ✓ розробляти і перевіряти взаємоприйнятну технологію спільної та самостійної діяльності, враховуючи розподіл обов'язків, взаємні зобов'язання, виконання індивідуальних і групових робіт;

- ✓ оволодівати високою культурою пізнавальної діяльності та поведінки учнів в умовах творчої самостійності кожного;

- ✓ розробляти і реалізовувати систему виховання і розвитку особистості та колективу на близьку та перспективну діяльність, яка б забезпечувала формування таких якостей, як любов до праці, доброта, справедливість, чесність, щедрість, патріотизм, милосердя, дружба, віра.

Ці вимоги водночас є критеріями професійної майстерності соціального педагога. Також він повинен володіти науковими педагогічними знаннями про засоби впливу на учнів, психологічним відчуттям, тактом, знанням етики, організаторськими здібностями, знати методи і стиль, індивідуально-особистісний підхід до важковиховуваних підлітків.

Одним із головних напрямків роботи соціального педагога є надання переконливої, доступної інформації про наслідки аморальної поведінки, тобто профілактика. Крім того, він спрямовує свою роботу на поліпшення соціального статусу учня, оскільки впливає на самооцінку та самосвідомість особистості. Поліпшенню соціального статусу особистості в колективі може сприяти: діагностика сформованості провідної діяльності особистості, рівня її мотивації; діагностика психолого-педагогічних чинників несформованості провідного виду діяльності; діагностика офіційного і неофіційного статусів у колективі; зміна положення особистості в колективі однолітків на основі позитивної характерологічної домінанти та відповідних сприятливих умов реабілітації та корекції.

Педагог першочергово вирішує питання формування позитивної життєстійкості особистості, що сприяє розширенню в учнів знання про оточуючий світ; розумінню власної людської сутності та визначенню свого місця у суспільстві; навчанню людини раціонально використовувати час, звільнивши місце для роздумів і розумної оцінки важливості і значущості події, власної поведінки, особистісного вибору; вихованню уміння особистості правильно визначати власні можливості, володіти собою у будь-якій ситуації; вихованню у людини вміння раціонального вибору доцільних шляхів вирішення складних життєвих ситуацій соціально виваженими, моральними, способами.

Формами профілактичної роботи є проведення групових дискусій з метою формування групової позитивної думки; проведення рольових ігор (програвання основних складних ситуацій), лекцій, вікторин, олімпіад, тренінгів, завдяки яким досягається розвиток особистості, навички спілкування в колективі;

диспут, в якому проходить ділова гра; екскурсія; бесіда. Наприклад, це можуть бути навчальні семінари про торгівлю людьми, про злочин та відповідальність, про алкоголь та його наслідки, про ведення нездорового способу життя [3].

Організація вільного часу учня також має велике значення, оскільки незмістовне дозвілля є причиною залучення до алкоголізму, наркоманії. Потрібно, щоб в школі працювали різні гуртки (народної творчості, кулінарії, бісероплетіння) та спортивні секції, аби кожен учень міг вибрати собі захоплення за інтересами.

Соціальний педагог – ключова фігура в закладі освіти, яка покликана об'єднати зусилля родини, школи, громадськості, для надання допомоги дитині. Тому слід зазначити, що робота соціального педагога за будь-яким напрямком, в тому числі у вихованні моральності учнів, стає більш ефективною завдяки співпраці з психологом, педагогічним колективом, батьками, адміністрацією навчального закладу та спеціалістами з різних соціальних служб, правових, медичних установ тощо. Така взаємодія дає змогу здійснювати інтегрований підхід щодо соціально-педагогічного супроводу учнівської молоді в сучасних умовах.

Висновки. Отже, проблеми моральності школярів на сьогоднішньому етапі розвитку суспільства особливо актуальні, і неабияку роль у їх вирішенні відіграє школа, зокрема соціальний педагог, завдання якого полягає у впливі на особистість учня, його свідомість з метою формування позитивних якостей характеру та корисних форм поведінки. Він повинен допомогти учням усвідомити певне коло моральних знань, понять, зокрема таких, як: доброта, правда, любов, чесність, гідність, краса, мудрість, справедливість, правдивість, дружба, товаришування, патріотизм, національна гідність, повага до людей, любов до батьків, рідної мови, турботливе ставлення до дівчини, бабусі, бережливе ставлення до природи, героїзм тощо.

Така робота буде мати позитивні результати лише за умови високої професійності та відповідальності педагогів, також за умови різностороннього впливу на особистість учня, сукупності таких форм та методів роботи, які будуть виховувати активну, самостійну особистість, що добровільно відмовиться від негативних форм поведінки і буде прагнути розвивати свої здібності, реалізовувати власні можливості, не забуваючи при цьому про духовно-моральні цінності нашого суспільства.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 848с.
2. Васянович Г. П. Педагогічна етика: навч. посібник / Г. П. Васянович. – К.: Академвидав, 2011. – 256 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. П. Волкова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2003. – 576 с.
4. Макаренко А. С. Мої педагогічні погляди: твори в семи томах / А. С. Макаренко. – К.: Рад. шк., 1954. – Т.5.
5. Мар'єнко І. С. Моральне становлення особистості / І. С. Мар'єнко. – К.: Знання, 1985.
6. Сухомлинська О. В. Виховання як соціальний процес: особливості сучасних трансформаційних змін / О.В.Сухомлинська // Шлях освіти. – 2004. – № 2. – с. 2 – 5.

REFERENCES

1. Bech I. D. Vychovannya osoby`stosti: pidruchny`k / I. D. Bekh. – K. : Ly`bid`, 2008. – 848 s.
2. Vasyanovy`ch G. P. Pedagogichna ety`ka: navch. posibny`k / G. P. Vasyanovy`ch. – K.: Akademvy`dav, 2011. – 256 s.
3. Volkova N. P. Pedagogika: posibny`k dlya studentiv vy`shhy`x navchal`ny`x zakladiv / N. P. Volkova. – K.: Vy`davny`chy`j centr «Akademiya», 2003. – 576 s.
4. Makarenko A. S. Moyi pedagogichni poglyady`: tvory` v semy` tomah / A. S. Makarenko. – K.: Rad. shk., 1954. – T.5.
5. Mar'yenko I. S. Moral`ne stanovlennya osoby`stosti / I. S. Mar'yenko. – K.: Znannya, 1985.
6. Sukhomlynska O. V. Vychovannya yak social`ny`j proces: osobly`vosti suchasnykh transformacijnykh zmin / O. V. Sukhomlynska // Shlyakh osvity`. – 2004. – № 2. – s. 2 – 5.

СОЦИАЛЬНЫЙ ПЕДАГОГ КАК СУБЪЕКТ ВОСПИТАНИЯ НРАВСТВЕННОСТИ УЧАЩИХСЯ

**Н. Г. БОНДАРЬ, магистрант Национального университета
биоресурсов и природопользования Украины**

***Аннотация.** В статье проведен анализ сущности понятия «нравственное воспитание». Обоснована роль социального педагога в воспитании нравственности учеников. Раскрыты пути воспитания нравственных качеств учеников в условиях общеобразовательного учебного заведения.*

***Ключевые слова:** мораль, нравственность, нравственное воспитание, социальный педагог, ученики*

SOCIAL TEACHER AS AN IMPORTANT SUBJECT MORALITY OF EDUCATION STUDENTS

**BONDAR N., undergraduate of the National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine**

The article analyzes the essence of the concept of "moral education". Substantiates the role of the social teacher in moral education of students. Disclosed way of education of moral qualities of the students in a general education school.

***Keywords:** moral, morality, moral education, social teacher, students*

УДК 785, Щ 315

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ТЕХНІКИ БАНДУРИСТА-ПОЧАТКІВЦЯ

**Н. Б. БРОЯКО, кандидат мистецтвознавства, професор Київського
національного університету культури і мистецтв**

***Анотация.** У статті висвітлено основи формування техніки бандуриста-початківця; диференційовано поняття моторної та художньої техніки;*

© Н. Б. Брояко, 2015